

James W. Vaupel (1945–2022)

V březnu 2022 zasáhla svět demografie smutná událost. Náhle zemřel Jim Vaupel, jedna z vůdčích osobností evropské i světové demografie.

James W. Vaupel se narodil v roce 1945 v New Yorku a vystudoval matematickou statistiku a ekonomii na Harvardské univerzitě, ale jeho zájem se již v 70. letech 20. století stočil k demografii, konkrétně k otázkám úmrtnosti a délky lidského života. Během své zámořské kariéry působil především na University of Duke, s kterou si uchoval úzké vazby i po přesunu do Evropy. Již v počátcích svého demografického působení rozvinul teorii o heterogenitě a individuální křehkosti, která dala základy novým směrům formální demografie. Později se zabíral dlouhověkostí, biodemografií i otázkami limitů délky lidského života, jejichž byl odpůrcem. Možnosti prodloužení života hledal například i ve výzkumu nesmrtelných nezmara, octomilek a jiných živočišných druhů.

Rodinné vazby Jima zavedly do Dánska, kde působil na University of Southern Denmark (Odense). V roce 1996 se stal zakládajícím ředitelem nově založeného Max Planck Institute for Demographic Research (MPIDR), společně s Janem Hoemem. Několik let tento institut úspěšně vedl a rozvíjel, prakticky tím formoval celou generaci evropských demografů. Přispěl k založení prestižního vzdělávacího programu European doctoral school of Demography, časopisu Demographic Research, nebo později mezinárodní sítě Population Europe. Obklopoval se talentovanými odborníky z mnoha oborů a z těchto spoluprací vzešlo mnoho zásadních publikací v oblasti demografie, biodemografie, formální demografie a evoluční biologie.

Jim Vaupel byl nesmírně energický člověk i výborný pedagog, nadaný schopností předat znalosti svým

studentům a podporovat je v jejich rozvoji. Na kurzech matematické demografie na MPIDR říkal, že na náhrobku by jednou chtěl mít napsaný jeden konkrétní vzorec pro dekompozici. Tak alespoň touto formou můžeme Jimovi jeho přání splnit:

$$\dot{v} = \bar{v} + v \wedge \acute{w}$$

Jim odešel předčasně, ale zanechal za sebou ohromný odkaz. Jediné, co se mu snad nepovedlo, byla Nobelova cena, na kterou byl několikrát nominován. Děkujeme a odpočívaj v pokoji.

Markéta Majerová